

Retsudvalget
REU alm. del - Bilag 647
Offentligt

Bilag 1

Folketinget — Retsudvalget
Christiansborg, den 7. juni 2006

Til

udvalgets medlemmer og stedfortrædere.

**Evt. beretning om nedsættelse af undersøgelseskommission om
Scandinavian Star-sagen**

Efter aftale med Anne Baastrup (SF) omdeles vedlagt udkast til beretning med
henblik på senere drøftelse i udvalget.

Med venlig hilsen
Jørgen Nielsen,
udvalgssekretær.

Beretning afgivet af Retsudvalget den 24. december 2006

UDKAST

til

Beretning

om

nedsættelse af undersøgelseskommission om Scandinavian Star-sagen

1. Udvalgsarbejdet

Udvalget har behandlet sagen på < > møder.

2. Politiske bemærkninger

< > opfordrer regeringen til at nedsætte en undersøgelseskommission, der skal have til formål at undersøge alle forhold omkring Scandinavian Star-sagen fra 1990 og frem til i dag.

Kommissionen skal kulegrave myndighedernes efterforskning og behandling af branden ombord på Scandinavian Star, herunder:

- Manglende syn og kontrol af skibet inden skibet den 1. april 1990 medtog passagerer fra dansk havn
- Jurisdiktionen og Værnetinget
- Rigsadvokatens afgørelse af 28. januar 2005
- Tidligere afgørelser fra Frederiksberg Politi, Statsadvokaten for København, Rigsadvokaten og Justitsministeriet
- Told og Skattestyrelsens undersøgelse 2004 herunder afklaring om handlens gennemførelse fra Seascope Cruises Ltd i 1990 til Henrik Johansens selskaber i Danmark, hvorpå der er eftergivet betydelige skattefradrag, selv om handlen ikke blev gennemført.
- Ejer- og operatørforholdet til skibet, herunder bl.a.:
 - o Statsadvokatens og Rigsadvokatens afvisninger i spørgsmål om skibets rette ejer og operatør
 - o Konsekvens af Oslo Tingsrets dom af 25. maj 2005, hvori det slås fast, at Scandinavian Star ikke var dansk ejet eller drevet
- Søforklaringen
- NOU-Granskningsudvalgets sammensætning og udvalgets oplysninger ctr. konklusioner
- Dansk Politis behandling af sagen og sagens oplysninger, herunder bl.a.:
 - o Validiteten af de i sagen afgivne tilståelser

- Udeladte og bortkomne oplysninger og dokumenter hos politiet
- Straffelovens bestemmelser for at indlede straffesager i Danmark
- Undersøgelse af andre motiver til branden, eksempelvis forsikringssvig
- Norsk Politis koordinering af efterforskningsresultaterne med dansk politi og omvendt
- Erstatningsspørgsmål i relation til de skadelidte, overlevende og pårørende
- Afhøringer af nye vidner og genafhøringer af gamle vidner
- Fejlinformering fra Frederiksberg Politi og Rigsadvokaten i 1996-1997 af Folketinget omkring oplysninger i sagen
- Fjernelse af dokumenter i sagen hos Sø- og Handelsretten den 11. april 1990 samt bortkommet havarimateriale fra Dantest.
- Direktør Ole B. Hansen blev dømt i sagen, men har endnu ikke afsonet sin straf. Dette til trods for, at han har været i Danmark ved flere lejligheder, bl.a. som vidne i selskabstømersagen, hvor han endog fik tildelt møde- og opholdshonorar
- Straffesagen mod skibets norske kaptajn
- Henrik Johansen driver forsat i 2005 rederidrift til trods for frakendelse i højesteret i 1993
- Brandstiftelsen - vurdering af kvaliteten af den tekniske og taktiske efterforskning.

Kommissionen skal fremkomme med en sammenfatning i rapportform, som dækker de samme områder som NOU granskingsudvalget fremkom med i 1991, dog således at kommissionen ikke skal have begrænsninger i sine muligheder for undersøgelser samt indhentelse af ekstern bistand bl.a. fra Sintef i Norge.

Kommissionen bør have et frit mandat, til at rette kritik, og fremkomme med anbefalinger i relation til det i sagen videre arbejde. Herunder fremkomme med anbefalinger bl.a. om ophævelse af tidligere domme i sagen, samt indbringelse af nye sager for politi og domstole.

Bemærkninger:

Formålet med nedsættelsen af en undersøgelseskommision er en granskning af myndighedernes efterforskning og behandling af branden ombord på passagerfærgen Scandinavian Star den 7. april 1990.

Oplysninger gennem de forløbne 15 år siden katastrofen, der kostede 159 mennesker livet, tyder på graverende fejl i myndighedernes håndtering af sagen. Dette har formentlig dels medført, at de forkerte mennesker er blevet henholdsvis dømt og udråbt som ansvarlige for branden, dels at de overlevende og pårørende til de omkomne i branden er blevet afholdt fra at søge de retmæssige erstatninger.

Myndighedernes håndtering og ikke mindst efterfølgende talrige afvisninger af en fornyet undersøgelse af sagen har vakt vrede i den danske befolkning. Befolkningen og ikke mindst de overlevende og pårørende kræver svar. Vreden over myndighederne er senest kommet til udtryk – ganske massivt – i forbindelse med debatten efter DR-dokumentarudsendelsen Besat af en Brand.

Det samme program er ligeledes blevet udsendt i redigeret form i Norge samt Sverige, og nye opfølgingsprogrammer er sat i produktion.

Der er så mange nye oplysninger i sagen, som ikke kan eller må negligeres. Dansk og norsk politi kritiserer gensidigt hinanden for den uforsvarlige måde, sagerne er behandlet på, herunder den manglende udveksling af efterforskningsresultater m.v.

Det faktum, at der siden branden den 7. april 1990 har manglet et overordnet organ, som kunne indsamle og overskue de forskellige involverede myndigheders oplysninger og efterforskningsresultater, har medført, at efterforskningerne fra begyndelsen løb i alle mulige retninger uden nogen overordnet koordinering. Norsk politi baserede sin efterforskning på dansk politis oplysninger om, hvem der var ejer og operatør af Scandinavian Star, og derved blev sagen fastlåst.

Motivet til branden blev fastslået, inden den første politimyndighed overhovedet kom ombord på skibet efter branden. En tidligere pyromandømt dansk statsborger rejste med skibet, og den melding indløb til Frederikshavn Politi lørdag den 7. april 1990 klokken ca. 11.00. Altså længe før politiet selv kom ombord på det havareerede skib.

Med oplysningen om, at Henrik Johansen var skibets ejer og operatør, så kunne man ikke se, at nogen kunne have et andet motiv end simpel pyromani for selve brandstiftelsen, og så havde man en perfekt syndebug, som i øvrigt selv omkom som så mange andre i sin egen kahyt på skibet.

Den første åsteds-undersøgelse af denne person blev fortaget mere end en måned efter branden af Politiinspektør Agne Knutsson fra Uddevalla Polisen i Sverige efter instruks fra Oslo Politikammer. Undersøgelserne gentog sig ca. to måneder efter branden, men der blev aldrig fundet beviser, som kunne knytte manden til ugeringen udtaler Knutsson.

To danske vidner, Lise Møller Petersen og Anne Mette Lindorf, kunne ikke genkende deres egne forklaringer, da de flere år efter branden fik indsigt i politiets rapporter, som blev optaget i 1990. Vidnerne havde ifølge rapporterne set den navngivne og tidligere pyroman-dømte dansker, og for norsk politi var de to vidners udsagn afgørende i opklaringen. Vidnerne havde ifølge rapporterne set danskeren gå ned til og komme op fra det sted, hvor hovedbranden blev påsat.

Begge vidner siger i dag samstemmende, at dette ikke stemmer overens med det, de i 1990 forklarede politiet, og at de aldrig har set den pågældende mand i de pågældende områder. En af de overlevende, Mike Axdal, har med hjælp fra svensk politi fundet frem til den person, som pigerne har omtalt i rapporterne. Der er tale om en nulevende norsk statsborger.

På denne baggrund blev en person, som selv omkom på skibet, udpeget som gerningsmanden til brandstiftelsen og dermed som skyldig i 159 menneskers død. Manden blev desuden – uden dom – udhængt offentligt af norsk politi som gerningsmanden.

Enken til den af politiet udråbte gerningsmand har forsøgt at få stillet forsvarsadvokater til rådighed for at varetage den omkomne danskers interesser i de alvorlige anklager. Hun har fået afslag på samtlige ansøgninger om dette.

Dermed er det mest oplagte motiv til branden, nemlig forsikringssvind, aldrig blevet undersøgt af myndighederne.

Der er fremkommet oplysninger om, at dokumenter og oplysninger løbende forsvandt fra sagen under den indledende efterforskning både i Sø- og Handelsretten og hos politiet på Frederiksberg. Der er bl.a. tale om dokumenter, hvoraf det fremgik, at Seaescape i april 1990, 4 dage efter branden, var skibets juridiske og ansvarlige ejer. Tidligere retspræsident ved Sø- og Handelsretten, Frank Poulsen, har forklaret, at dokumenterne blev fjernet af en advokat, der arbejdede for Henrik Johansen.

Disse oplysninger kan så sammenholdes med de oplysninger, som fremkom ved Oslo Tingsret den 25. maj 2005, hvor forsikringsselskabet bag Scandinavian Star for første gang erkendte, at det

var Seascope, som ejede Scandinavian Star, da ulykken indtraf den 7. april 1990. Tingsretten medgav dette, men erklærede, at sagen nu beklageligvis var forældet.

Så sent som den 28. januar 2005 fastholdt den danske rigsadvokat i sin afgørelse, efter anmodning om genoptagelse af sagen, at: »jeg er mest tilbøjelig til at antage, at skibet var dansk ejet.«

Rigsadvokaten fastholder således, at skibet den 7. april 1990 var ejet af Henrik Johansen, og heller ikke Told- og Skattestyrelsen har kunnet finde noget, som peger i anden retning. Dog oplyser Told- og Skattestyrelsen, at man ikke har gennemgået skibets forsikringsforhold eller har kunnet spore udbetalingerne fra samme. Dette er ellers sagens springende punkt.

Det, som havde været afgørende, var at få fastslået, hvilken dato Henrik Johansen rent faktisk betalte og overtog skibet. Dette skete den 30. august 1990. Altså fem måneder efter branden.

Det er åbenlyst, at Rigsadvokaten og Told- og Skattestyrelsen med lethed kan konkludere, at skibet blev overtaget og betalt i 1990. Dette set ud fra et årsregnskab, som blev afsluttet den 31. marts 1991. Men man skal naturligvis sætte en finger i regnskabsbogen på en given dato eller efterprøve banktransaktionerne. Ikke desto mindre bygger konklusionerne fra Rigsadvokaten og Told- og skattestyrelsen alene på, at kassen stemte ved årsregnskabet.

Et godt råd må være at følge pengestrømmen.

Forståelsen for denne beretning må også findes i, at denne sag skal betragtes som et mellemværende mellem Seascope og Henrik Johansen, hvis noget er gået galt i relation til gennemførelsen af skibshandlen før den 7. april 1990.

Dette fritager dog ikke kommissionen fra at konkludere de rette ejer- og operatørforhold. Dette er som bekendt en forudsætning for nedsættelsen af en kommission, men en række andre forhold må i tillæg belyses, som skrevet overfor i beretningen.

Undersøgelseskommission må én gang for alle slå fast, hvem der dokumenterbart ejede og var operatør af Scandinavian Star den 7. april 1990.

Kommissionen bør også undersøge, hvor udbetalingen fra skibets kaskoforsikring blev placeret, da denne ikke indgik i den efterfølgende handel, hvor skibet blev solgt den 30. august 1990 som udbrændt og totalskadet for 21,7 millioner USD. Prisen på 21,7 millioner USD var også det beløb, der er nævnt som skibets handelspris før branden, men dette altså som et brugbart og ikke skadet skib.

Scandinavian Star henlå i engelsk havn indtil umiddelbart efter, at Højesteret satte punktum i sagen i november/december 1993. Skibet var på det tidspunkt stort set uberørt og på ingen måde renoveret og blev ved tvangsauktion solgt til Niels Erik Lund som totalskadet skib for et par millioner kroner. Niels Erik Lund var også den, som i dagene efter branden udtalte til den norske avis VG og danske BT, at skibet var solgt til Henrik Johansen før branden. Niels Erik Lund har siden 1984 været tilknyttet Seascope både som direktør og bestyrelsesformand, og han varetog desuden DFDS' interesser i Seascope.

Ingen skal dog være i tvivl om følgende:

At Seascope var det selskab, som fik kaskoforsikringen udbetalt på skibet i juni 1990 – uden fradrag til Henrik Johansen. Det ligger ligeledes fast, at DFDS var medejer af Seascope gennem sit Bahamas-registrerede selskab Star Cruises Ltd. Dette frem til juni 1990, hvor DFDS via advokaterne fra Star Cruises bad Bahamas' myndigheder om at slette Star Cruises Ltd som medejer af Seascope. Dette skulle vel at mærke ske med tilbagevirkende kraft fra november 1989 – altså før branden på Scandinavian Star.

Opsummering:

Der synes at være dokumentation for, at de forkerte mennesker er henholdsvis dømt og udråbt som ansvarlige i sagen. Der synes ligeledes at være dokumentation for, at myndighederne ved at fastholde fejlagtige ejer- og operatørforhold omkring Scandinavian Star har forhindret efterforskning af det mest oplagte motiv til ildspåsættelsen ombord på Scandinavian Star, nemlig forsikringssvindel. Fastholdelsen af de forkerte ejer- og operatørforhold har ligeledes medført, at de overlevende og pårørende fra branden har været afholdt fra at søge deres retmæssige erstatninger i henhold til amerikanske erstatningsregler, idet skibet var amerikansk ejet og drevet på tidspunktet for branden.

Det synes bemærkelsesværdigt, at rigsadvokatens afgørelse fra den 28. januar 2005 nu har ligget hos Justitsministeriet til behandling som klagesag over rigsadvokaten.

Tingsretten i Oslo, har som den første domstol underkendt danske myndigheders afgørelser i skylds og ansvarsspørgsmålet omkring ejer og driftsforholdet til Scandinavian Star den 7. april 1990.

Under retssagen den 18. maj 2005 tilstod man fra skibets ejerside, at det var Seascope Cruises Ltd i Florida som ejede og drev skibet den 7. april 1990. På det grundlag er det urimeligt, at Justitsministeriet endnu 1 år efter dommen i Tingsretten forsat holder sagen under behandling, hvor afgørelsesdatoen nu er udsat flere gange.

Man kan rejse det spørgsmål om, hvorvidt en norsk domstol kan underkende danske afgørelser. Hertil må svaret være ja. Dette henset til at norske myndigheder på lige fod med Danmark og Sverige alle har deltaget i en fællesnordisk udredning umiddelbart efter branden i 1990 samt det forhold, at ledelsen for granskningsudvalget var en norsk højesteretsdommer Tore Schei.

Oslo Politi forestod efterforskningen i relation til brandstiftelsen, men den norske efterforskning, blev udelukkende ført ud fra det motiv, at skibet var dansk ejet og drevet, hvorfor en teori om mulig forsikringssvig i relation til Seascope slet ikke blev bragt på banen.

Henrik Johansen påtog sig det fulde ansvar både som ejer og reder af skibet den 7. april udelukkende af skattemæssige oversager. Henrik Johansen blev aldrig ejer af skibet Scandinavian Star forstået at skibet blev parkeret hos Henrik Johansen fra tidspunktet for branden og frem til, at Højesteret afsagde dom i sagen i slutningen af 1993, herefter gik skibet tilbage til ejerkredsen af Seascope.

P.u.v.

PETER SKAARUP

formand

Justitsministeriet

Civil- og Politiafdelingen

Bilag 2

Dato: 13. juli 2006
Kontor: Politikontoret
Sagsnr.: 2005-2001-0042
Dok.: MLK40114

Pressemeddelelse

Justitsministeriets afgørelse i sagen om branden på Scandinavian Star

Justitsministeriet har i dag truffet afgørelse i den sag, hvor en række personer har klaget til Justitsministeriet over Rigsadvokatens afgørelse af 28. januar 2005, hvorved Rigsadvokaten afslog at genoptage efterforskningen i sagen vedrørende branden på Scandinavian Star den 7. april 1990.

Justitsministeriet har ud fra en samlet vurdering ikke fundet grundlag for at ændre Rigsadvokatens afgørelse af 28. januar 2005 om ikke at genoptage efterforskningen i sagen.

En kopi af Justitsministeriets afgørelse i sagen bilagt et notat om Justitsministeriets behandling og vurdering af anmodningerne om genoptagelse kan findes på Justitsministeriets hjemmeside www.jm.dk

Baggrund:

Den 7. april 1990 opstod der brand på skibet Scandinavian Star, der sejlede mellem Oslo og Frederikshavn. I forbindelse med branden omkom 158 mennesker.

Umiddelbart efter branden blev der fremsat en anmodning om gennemførelse af en søforklaring til fastlæggelse af alle omstændighederne i forbindelse med branden. Søforklaringen fandt sted i Sø- og Handelsretten i København fra den 11. april 1990.

Få dage efter ulykken blev det endvidere mellem regeringerne i Norge, Sverige og Danmark aftalt at nedsætte et undersøgelsesudvalg (Granskningsudvalget). Udvalget, der afgav rapport i

1991, skulle bl.a. vurdere ulykkens årsag, skibets tekniske standard, udrustning, besætning, drift og redningsberedskab i forhold til gældende regler.

Efter branden blev det ligeledes mellem regeringerne i Norge, Sverige og Danmark aftalt, at efterforskningen i sagen skulle opdeles således, at de norske myndigheder efterforskede branden og dens umiddelbare årsag, at de svenske myndigheder efterforskede brandslukningsarbejdet og de tekniske forhold på skibet, og at de danske myndigheder efterforskede skibets ejer- og forsikringsforhold samt skibets almindelige sødygtighed og overensstemmelse med den søretlige lovgivning.

De norske myndigheders undersøgelser pegede på, at branden var påsat, og at den mest sandsynlige brandstifter var en dansk passager, der selv omkom ved branden.

Ved Højesterets dom af 22. november 1993 blev kaptajnen på Scandinavian Star, skibets reder og direktøren i rederiet straffet for overtrædelse af lov om skibes sikkerhed med hæfte i 6 måneder.

Efterfølgende har Rigsadvokaten og Justitsministeriet i henholdsvis 1996-1997 og 1999-2000 behandlet en række anmodninger om genoptagelse af de danske myndigheders efterforskning af sagen.

Ved skrivelse af 2. maj 2002 rettede den norske rigsadvokat henvendelse til Rigsadvokaten og oplyste, at en række personer havde begæret efterforskningen af sagen vedrørende Scandinavian Star genoptaget. Den norske rigsadvokat meddelte samtidig, at han havde truffet afgørelse om, at der ikke var grundlag for at genoptage den del af efterforskningen, der blev varetaget af de norske myndigheder. Den norske rigsadvokat oplyste endvidere, at en del af materialet i anmodningerne om genoptagelse var knyttet til ejer- og forsikringsforhold for Scandinavian Star, og at han ikke havde fundet det hensigtsmæssigt, at de norske myndigheder tog stilling til denne del af begæringen, da de bagvedliggende oplysninger om rederiet har været efterforsket af de danske myndigheder.

På baggrund af henvendelsen fra den norske rigsadvokat anmodede Rigsadvokaten Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby om i samarbejde med Politimesteren på Frederiksberg at vurdere, om materialet kunne give grundlag for yderligere efterforskning og i givet fald om at iværksætte en sådan efterforskning.

Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby fremsendte på den baggrund den 7. maj 2003 en indstilling i sagen samt sagens akter. Statsadvokaten indstillede, at efterforskningen i sagen ikke genoptages.

Den 28. januar 2005 besluttede Rigsadvokaten, at den danske del af efterforskningen i sagen vedrørende Scandinavian Star ikke skulle genoptages.

Den 1. februar 2005 klagede Mike Axdal, overlevende og pårørende til omkomne ved ulykken, til Justitsministeriet over Rigsadvokatens afgørelse. Den 28. februar 2005 klagede Støttegruppen efter Scandinavian Star-Ulykken, Norge, samt en norsk pårørende til omkomne ved ulykken ligeledes til Justitsministeriet over Rigsadvokatens afgørelse.

Justitsministeriet har på denne baggrund behandlet og vurderet klagerne over Rigsadvokatens afgørelse.

Justitsministeriet

Civil- og Politiafdelingen

Bilag 3

Mike Axdal

Dato: 13. juli 2006
Kontor: Politikontoret
Sagsnr.: 2005-2001-0042
Dok.: ALJ40449

Ved e-mail af 1. februar 2005 har De klaget til Justitsministeriet over Rigsadvokatens afgørelse af 28. januar 2005, hvorved Rigsadvokaten afslog at genoptage efterforskningen i sagen vedrørende Scandinavian Star.

I Deres klage har De navnlig henvist til, at personer, som De opfatter som de reelle ejere af Scandinavian Star, efter Deres opfattelse planlagde og påsatte – eller lod påsatte – branden om bord på skibet, og at motivet var at få udbetalt forsikringssummen på en forsikringspolice tegnet i det danske forsikringsselskab Fjerde Sø.

Justitsministeriet kan i den anledning oplyse, at ministeriet ud fra en samlet vurdering ikke har fundet grundlag for at ændre Rigsadvokatens afgørelse af 28. januar 2005 om ikke at genoptage efterforskningen i sagen.

Nedenfor følger en gennemgang af de væsentligste dele af sagen samt Justitsministeriets afgørelse og begrundelsen herfor. Justitsministeriet skal for en nærmere gennemgang af sagen henviser til Justitsministeriets notat af 13. juli 2006 om Justitsministeriets behandling og vurdering af anmodningerne om genoptagelse af efterforskningen af branden på Scandinavian Star den 7. april 1990. Der vedlægges en kopi af notatet.

Sagsgennemgang:

Efter en nærmere gennemgang af sagen har Justitsministeriet som nævnt ikke fundet grundlag for at ændre Rigsadvokatens afgørelse af 28. januar 2005.

Ved skrivelse af 2. maj 2002 rettede den norske rigsadvokat henvendelse til Rigsadvokaten og oplyste, at en række personer havde begæret efterforskningen af sagen vedrørende Scandinavian Star genoptaget. Den norske rigsadvokat meddelte samtidig, at han havde truffet afgørelse

om, at der ikke var grundlag for at genoptage den del af efterforskningen, der blev varetaget af de norske myndigheder. Den norske rigsadvokat oplyste endvidere, at en del af materialet i anmodningerne om genoptagelse var knyttet til ejer- og forsikringsforhold for Scandinavian Star, og at han ikke havde fundet det hensigtsmæssigt, at de norske myndigheder tog stilling til denne del af begæringen, da de bagvedliggende oplysninger om rederiet har været efterforsket af de danske myndigheder.

I anmodningerne om genoptagelse anføres det, at der er oplysninger, som kunne tyde på, at branden blev påsat af et eller flere besætningsmedlemmer, at branden blev påsat efter aftale med skibets reelle ejer – SeaEscape Ltd. – og personerne bag dette selskab, og at motivet til branden var at få skibet totalskadet, således at skibets forsikringssum kunne blive udbetalt til den reelle ejer.

På baggrund af henvendelsen fra den norske rigsadvokat anmodede Rigsadvokaten Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby om i samarbejde med Politimesteren på Frederiksberg at vurdere, om materialet kunne give grundlag for yderligere efterforskning og i givet fald om at iværksætte en sådan efterforskning.

Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby fremsendte på den baggrund den 7. maj 2003 en indstilling i sagen samt sagens akter. Statsadvokaten indstillede, at efterforskningen i sagen ikke genoptages.

Den 28. januar 2005 besluttede Rigsadvokaten ikke at genoptage den danske del af efterforskningen i sagen vedrørende Scandinavian Star.

Den 1. februar 2005 klagede De til Justitsministeriet over Rigsadvokatens afgørelse. Den 28. februar 2005 klagede Støttegruppen efter Scandinavian Star-Ulykken, Norge, samt Hasse Magnusson, pårørende til omkomne ved ulykken, ligeledes til Justitsministeriet over Rigsadvokatens afgørelse.

Justitsministeriet har på denne baggrund behandlet og vurderet klagerne over Rigsadvokatens afgørelse.

Formålet med Justitsministeriets behandling af klagerne har været at efterprøve Rigsadvokatens afgørelse i sagen. Det centrale spørgsmål i den forbindelse er, om der er grundlag for at antage, at der ved yderligere efterforskning vil kunne peges på en eller flere nulevende personer, som med rimelig grund kan mistænkes for overtrædelse af straffelovens § 180 om forsætlig

brandstiftelse, idet strafansvaret for alle andre relevante lovovertrædelser på nuværende tidspunkt er forældet.

Justitsministeriets vurdering af sagen bygger ud over gennemgangen af de nye anmodninger om genoptagelse på de akter, der indgik i straffesagen, som blev afgjort ved Højesterets dom af 22. november 1993, herunder Granskningsudvalgets rapport fra 1991. Endvidere har Justitsministeriet gennemgået de akter, der er fremsendt til ministeriet og Rigsadvokaten i forbindelse med bl.a. tidligere anmodninger om genoptagelse af efterforskningen. Justitsministeriet har desuden gennemgået materiale m.v., der er modtaget fra klagerne efter Rigsadvokatens afgørelse af 28. januar 2005, herunder bl.a. Oslo Tingsretts dom af 25. maj 2005. Endelig har Justitsministeriet den 18. november 2005 afholdt et møde med Mike Axdal og advokat Henrik Bonné, som herved fik lejlighed til at fremkomme med uddybende bemærkninger til brug for Justitsministeriets behandling af sagen.

Begrundelse for Justitsministeriets afgørelse

1. Efter en nærmere gennemgang af sagen har Justitsministeriet som nævnt ikke fundet grundlag for at ændre Rigsadvokatens afgørelse af 28. januar 2005.

Justitsministeriet er enig med Rigsadvokaten i, at der ikke foreligger oplysninger i sagen, som giver grundlag for at antage, at der ved yderligere efterforskning vil kunne peges på en eller flere nulevende personer, som med rimelig grund kan mistænkes for overtrædelse af straffelovens § 180 om forsætlig brandstiftelse.

Det bemærkes i den forbindelse, at Justitsministeriet er enig med Rigsadvokaten i, at selv om det kunne fastslås, at et selskab eller personer har haft eller kan have haft en økonomisk fordel af branden, er dette ikke i sig selv tilstrækkeligt grundlag for at genoptage sagen. En genoptagelse af efterforskningen i sagen forudsætter, at der kan peges på en eller flere personer, der med rimelig grund kan mistænkes for at have påsat branden eller medvirket hertil.

Justitsministeriet er ligeledes enig med Rigsadvokaten i, at der ikke vil være grundlag for at genoptage efterforskningen alene for at afklare tvivlsspørgsmål vedrørende ejer- og forsikringsforholdene. Der er alene grundlag for at genoptage efterforskningen vedrørende ejer- og forsikringsforholdene, hvis der er grundlag for at antage, at der herigennem vil kunne peges på en eller flere nulevende personer, der med rimelig grund kan mistænkes for overtrædelse af straffelovens § 180 om forsætlig brandstiftelse.

Justitsministeriet er samtidig enig med Rigsadvokaten i, at der i sagen om Scandinavian Star er forhold, der ikke er blevet belyst fuldt ud, men at disse forhold er uden betydning for den strafferetlige vurdering af sagen.

Justitsministeriet har naturligvis forståelse for, at der – især hos de personer, som var direkte berørt af branden – kan være et ønske om at søge alle spørgsmål i forbindelse med branden undersøgt og klarlagt, men et sådant ønske eller den mulige almene interesse heri giver efter Justitsministeriets opfattelse ikke i sig selv grundlag for at genoptage efterforskningen i sagen.

Det bemærkes endvidere, at det forhold, at der efterfølgende er fremkommet oplysninger, som yderligere belyser sagen, ikke i sig selv giver grundlag for at genoptage efterforskningen, hvis disse oplysninger ikke samtidig ændrer ved den strafferetlige vurdering af sagen. Det afgørende er i den forbindelse, om de pågældende oplysninger giver grundlag for at antage, at der ved gennemførelse af fornyet efterforskning vil kunne peges på personer, som med rimelig grund kan mistænkes for overtrædelse af straffelovens § 180 om forsætlig brandstiftelse.

2. For så vidt angår ejerforholdene til Scandinavian Star på tidspunktet for branden, er Justitsministeriet enig med Rigsadvokaten i, at der ikke foreligger oplysninger vedrørende ejerforholdene, som kan begrunde, at efterforskningen af sagen genoptages.

Justitsministeriet er herunder enig med Rigsadvokaten i, at salget af Scandinavian Star fra SeaEscape Cruises Ltd. til K/S Scandinavian Star må antages at være et reelt salg, selv om der er en række uafklarede spørgsmål i forbindelse med salget.

Justitsministeriet skal i den forbindelse bemærke, at det fremgår af sagen, at ejerforholdene til Scandinavian Star blev gjort til genstand for visse undersøgelser i forbindelse med den oprindelige efterforskning af branden. Det blev dog ikke endeligt fastlagt, hvem der skulle anses for *ejer* af skibet på tidspunktet for branden, da det i forbindelse med den danske del af efterforskningen om overtrædelse af lov om skibes sikkerhed var tilstrækkeligt at fastslå, hvem der var *reder* for skibet.

Justitsministeriet er ligesom Rigsadvokaten af den opfattelse, at det ved en fornyet efterforskning næppe vil være muligt at afklare ejerforholdene yderligere.

Justitsministeriet skal i den forbindelse understrege, at det allerede i forbindelse med den oprindelige efterforskning lå klart, at ejerskiftet endnu ikke var registreret i Bahamas Skibsregi-

ster på tidspunktet for branden. Justitsministeriet finder imidlertid ikke, at tidspunktet for registrering i skibsregisteret er afgørende for forholdet mellem køber og sælger.

Justitsministeriet er samtidig enig med Rigsadvokaten i, at ejerforholdet i første række har civilretlig betydning mellem parterne, herunder i forhold til eventuelle erstatningskrav.

På den anførte baggrund har Justitsministeriet ikke – heller ikke på grundlag af Oslo Tingsretts dom af 25. maj 2005 – fundet grundlag for at iværksætte fornyet efterforskning alene med henblik på at søge ejerforholdene yderligere klarlagt.

I overensstemmelse med Rigsadvokatens vurdering skal Justitsministeriet samtidig bemærke, at den omstændighed, at forholdene omkring salget og overdragelsen ikke er fuldt ud afklarede, ikke giver grundlag for at antage, at ejerforholdene bevidst er forsøgt slørede, eller at dette er sket som led i planlægningen af et strafbart forhold.

Justitsministeriet finder ligesom Rigsadvokaten endvidere anledning til at understrege, at selv om det måtte kunne lægges til grund, at SeaEscape Cruises Ltd. var den reelle ejer på brandtidspunktet, og at der således oprindeligt ikke er givet korrekte oplysninger om ejerforholdene, skaber dette ikke i sig selv nogen begrundet formodning om, at SeaEscape Cruises Ltd. eller personer hos dette selskab har stået bag branden på skibet, herunder at personer hos SeaEscape Cruises Ltd. har fået personer ombord på skibet til at påsætte branden.

3. For så vidt angår forsikringsforholdene omkring Scandinavian Star, er Justitsministeriet enig med Rigsadvokaten i, at der ikke er forhold i forbindelse med forsikringstegningen, som giver anledning til at iværksætte yderligere efterforskning, ligesom det må anses for tvivlsomt, om en genoptagelse af efterforskningen på nuværende tidspunkt ville kunne frembringe nye, afgørende oplysninger.

Justitsministeriet er i den forbindelse enig med Rigsadvokaten i, at omstændighederne vedrørende forsikringstegningen ikke peger på, at SeaEscape Cruises Ltd. var den reelle ejer af skibet på brandtidspunktet, men afspejler, at SeaEscape Cruises Ltd. var medforsikret for at sikre sit salgspant.

Justitsministeriet finder endvidere ikke, at der er grundlag for at antage, at skibets salgspris eller forsikringssum skulle være kunstigt højt fastsat. Justitsministeriet har herved navnlig lagt vægt på, at forsikringsselskabet Fjerde Sø godkendte forsikringssummen, og at skibsmægler Jørgen Kongstad vurderede, at skibet var salgsprisen værd, samt oplysningerne fra Niels-Erik

Lund til Politimesteren på Frederiksberg vedrørende omstændighederne omkring salget af Scandinavian Star. Justitsministeriet finder heller ikke grundlag for at antage, at SeaEscape Cruises Ltd. eller K/S Scandinavian Star havde en økonomisk fordel af branden.

På den anførte baggrund er Justitsministeriet enig med Rigsadvokaten i, at forsikringstegningen ikke peger på, at denne er foretaget som led i planlægningen af en brandstiftelse med det formål at få forsikringssummen udbetalt.

Sammenfattende er det Justitsministeriets vurdering, at de foreliggende oplysninger om købs- og salgspris samt forsikringsforhold ikke kan danne grundlag for en formodning om, at branden er planlagt og gennemført som led i forsikringssvindel.

4. Herudover støttes anmodningerne om genoptagelse på en række andre forhold. Det drejer sig om en række oplysninger og påstande, der navnlig går på, at maskinchefen på Scandinavian Star – i ledtog med andre medlemmer af besætningen – efter aftale med skibets reelle ejere og mod betaling skulle have påsat branden og forsøgt at sænke skibet med henblik på forsikringsbedrageri, ligesom maskinchefen sammen med chefelektrikeren efterfølgende skulle have modarbejdet og saboteret brandslukningsarbejdet.

For så vidt angår denne del af anmodningerne om genoptagelse er det Justitsministeriets samlede vurdering, at der dels er tale om oplysninger, som ikke er nye i forhold til de oplysninger, som forelå på tidspunktet for den oprindelige efterforskning af branden og dens årsag, dels om oplysninger, som ikke kan dokumentere de fremførte påstande. Justitsministeriet har i den forbindelse bl.a. lagt vægt på, at det fremgår af sagen, at der i forhold til visse personer er modstrid mellem, hvad disse personer ifølge anmodningerne om genoptagelse skulle have sagt, og det, disse personer har tilkendegivet over for myndighederne.

Justitsministeriet har ligesom Rigsadvokaten endvidere lagt vægt på, at det er tvivlsomt, om der ved fornyet efterforskning af disse forhold vil kunne fremkomme væsentligt nye oplysninger.

Justitsministeriet finder herefter ikke grundlag for at rette henvendelse til den norske rigsadvokat om genoptagelse af efterforskningen af branden og dens årsag.

5. Sammenfattende finder Justitsministeriet således, at oplysningerne i sagen ikke giver grundlag for at antage, at yderligere efterforskning i sagen kan føre til, at der vil kunne rejses tiltale mod enkeltpersoner for overtrædelse af straffelovens § 180. I lighed med

Rigsadvokaten har Justitsministeriet heller ikke fundet, at der foreligger oplysninger i sagen, som i øvrigt kan tale for, at spørgsmålet om medvirken til eller planlægning af branden undersøges yderligere.

Justitsministeriet har på den baggrund ikke fundet grundlag for at ændre Rigsadvokatens afgørelse af 28. januar 2005 om ikke at genoptage efterforskningen i sagen.

Med venlig hilsen

Mette Lyster Knudsen

Bilag 4

§ 54

- 2) Det er Udvalget for Forretningsordenen/dets underudvalg, hvis formålet er en vurdering af, om de for aftalen ansvarlige kan kritiseres for beslutningen eller for Folketingets manglende inddragelse i denne.

Det er oplyst, at mødet vil blive begrænset som nævnt under 1).

Udvalget beskæftiger sig kun med beslutningen, ikke med et evt. ansvar for denne

Som udgangspunkt er det muligt for et udvalg at arrangere et møde med enkeltpersoner, eksperter, organisationsrepræsentanter m.m. i den form, udvalget finder det ønskeligt, når blot det sker efter *frivillig aftale* med de pågældende. Går det ud over de normale rammer for foretræde (FFO § 8, stk. 5), kan det gennemføres som en høring (§ 8, stk. 9 c). Normalt antages det, at et udvalg ikke kan bede nogen om at komme i foretræde, men at initiativet skal komme fra de pågældende selv. Der er dog utvivlsomt en del fortilfælde for, at organisationsrepræsentanter m.m. er blevet opfordret til at søge foretræde. Til en høring tager udvalget selv initiativ til sammensætning af deltagerkreds.

Ingen minister, fhv. minister eller borger i øvrigt er retligt forpligtet til at møde for et folketingsudvalg. En minister er alene politisk forpligtet og kun inden for sin ressort. Ingen privat, heller ikke en fhv. minister, er forpligtet til at besvare spørgsmål fra et folketingsudvalg. At mødet gennemføres som en offentlig eller lukket høring, gør ingen forskel i ovennævnte.

Ved et møde af den heromhandlede karakter bør formen aftales nøje med den pågældende forinden. Der bør herunder tages stilling til

- Offentlighedens adgang
- Referat
- Forudgående orientering om spørgsmål
- Taletider og -rækkefølge.

Inddragelse af en kritisk dimension, vurdering af ministeransvar

Ønsker folketingsmedlemmer at inddrage en kritisk dimension (ministeransvar) i vurderingen af sagsforløbet i 1992, bør det som nævnt ske ved, at sagen »overføres« til Udvalget for Forretningsordenen/dets underudvalg. I sin sagsbehandling skal dette udvalg herefter inddrage de særlige retssikkerhedsgarantier, der er angivet i Folketingets Forretningsorden §§ 54-60:

- Tilbud om bisidder betalt af Folketinget.
- Orientering om de faktiske forhold, der ønskes undersøgt.
- Tilbud om at blive gjort bekendt med undersøgelsens skriftlige materiale.
- Tilbud om at overvære møder i sagen med andre personer, stille spørgsmål til disse og foreslå yderligere bevisførelse.
- Orientering om kritikpunkter udvalget overvejer at fremdrage i sin indstilling.
- Tilbud om at få udkast til beretning og lejlighed til på det således foreliggende grundlag at afgive skriftlige udtalelser til udvalget og til i møde med udvalget at redegøre nærmere for sine synspunkter.

Det er vigtigt, at Færøudvalget ikke inddrager sådanne kritiske dimensioner i sin sagsbehandling, da man derved vil fratage Poul Schlüter de fastsatte retssikkerhedsgarantier.«

Mødet med den tidligere statsminister Poul Schlüter blev ikke afholdt.

Sammenfatning om afgrænsningen i forhold til andre udvalg

De fire eksempler nævnt i forrige afsnit er antagelig de væsentligste eksempler på en mere systematisk behandling i et folketingsudvalg af et administrativt

sagsforløb, der har medført tilkendegivelser grænsende til kritik af regeringen siden vedtagelsen af forretningsordensændringen i 1999. Kun i den førstnævnte sag om sanktioner mod Østrig endte udvalgsbehandlingen/nævnsbehandlingen med en kritik for ikke at have fulgt regler for samspil mellem Folketing og regering – en kritik der var rettet mod regeringen og ikke mod den enkelte minister. (Se dog herudover også omtalen af VUE-sagen, Bilagsdel F5, og Combust-sagen, F7, der begge fulgtes tæt af de respektive fagudvalg).

Når spørgsmålet opstår om rette udvalg, må skillelinier som udgangspunkt træffes mellem det sagsorienterede og det personorienterede/ansvarsorienterede undersøgelsesforløb, hvor sidstnævnte bør foregå i Udvalget for Forretningsordenen. Herudover må der lægges vægt dels på karakteren af det formodede kritisable forhold, dels på behovet for en nærmere undersøgelse heraf.

Findes der således behov for at tage en sag op på et mere systematisk grundlag og undersøge, om der er grundlag for at kritisere en minister/tidligere minister, taler det i almindelighed for, at sagen behandles i Udvalget for Forretningsordenen. En sådan undersøgelse vil meget let gå ud over de rammer, der gælder for udvalgene, og Udvalget for Forretningsordenen må således tage stilling til, om der er behov for at foreslå en undersøgelseskommission nedsat.

Uanset behovet for en nærmere undersøgelse vil alvorlige påstande om en klar tilsidesættelse af grundloven eller lovgivningen pege på den særlige sagsbehandling, der er fastsat for Udvalget for Forretningsordenen med kontradiktion og bisidder.

Hviler de påståede fejl alene på tilsidesættelse af ministertilsgn eller udvalgspålæg, mandater i Europaudvalget eller andre mere interne »spilleregler«, der har udviklet sig mellem Folketinget og en minister, og findes der ikke behov for en nærmere undersøgelse af det passerede, kunne det tale for, at sagen færdigbehandles i det relevante fagudvalg.

Forudsætningen for at et fagudvalg kan afslutte en sådan sag må dog nok være, at reaktionen ikke kan forventes at være mere end en irettesættelse/næse eller lignende og altså ikke et mistillidsvotum eller en rigsretstiltale.

Notat om nedsættelse af en undersøgelseskommission, når Folketinget har truffet beslutning herom i Folketingssalen m.v.

Notatet er optrykt efter ønske fra udvalget.

Lovsekretariatet, 4. juli 2002

1. Problemformulering

Notatet redegør først for bestemmelserne i loven om undersøgelseskommissioner og Folketingets forretningsorden for nedsættelse af en undersøgelseskommission, herunder fremgangsmåden for en sådan kommissionsnedsættelse, når Folketinget har truffet beslutning herom i Folketingssalen.

Dernæst beskriver notatet en situation, hvor initiativet til nedsættelse af en kommission kommer fra Folketinget i anden form end en beslutning truffet i Folketingssalen, f.eks. en situation, hvor et udvalgsflertal i en beretning opfordrer justitsministeren til at nedsætte en undersøgelseskommission. En sådan situation er nemlig ikke reguleret i loven om undersøgelseskommissioner.

2. Folketinget træffer beslutning om nedsættelse af en undersøgelseskommission

Det er justitsministeren, der har kompetence til at nedsætte undersøgelseskommissioner, jf. lov om undersøgelseskommissioner § 1, stk. 1, 1. pkt.

Justitsministeren skal udarbejde et kommissorium (opgavebeskrivelse) for undersøgelseskommissionen. Heraf skal fremgå, hvilke nærmere bestemte forhold undersøgelseskommissionen anmodes om at undersøge, og hvilke opgaver undersøgelseskommissionen anmodes om at udføre i forbindelse hermed, jf. lovens § 4.

Justitsministeren udpeger den eller de personer, der skal være medlemmer af undersøgelseskommissionen, og formanden for kommissionen, hvis kommissionen skal have flere medlemmer, jf. lovens § 1, stk. 2. Justitsministeren udpeger endvidere en person, der som udspørger i overensstemmelse med undersøgelseskommissionens bestemmelser tilrettelægger og foretager

afhøringer i kommissionen eller i retten, jf. lovens § 1, stk. 3.

Justitsministeren skal nedsætte en undersøgelseskommission, hvis Folketinget har truffet beslutning herom. Det følger af lovens § 1, stk. 1, sidste pkt.

Såfremt der er vedtaget folketingsbeslutning som nævnt i § 1, stk. 1, sidste pkt., sker den fornødne nærmere udformning af bestemmelserne om kommissionens opgaver i samråd med Folketingets Udvalg for Forretningsordenen eller et underudvalg nedsat under udvalget, jf. lovens § 1, stk. 4. Det samme gælder afgørelser efter stk. 2 (om, hvem der skal være medlemmer af kommissionen) og stk. 3 (om, hvem der skal være udspørger).

Det er vigtigt, at Folketinget har indflydelse på disse spørgsmål, da det er Folketinget, som har truffet beslutningen om at nedsætte undersøgelseskommissionen.¹⁾ Herom hedder det i betænkningen fra Udvalget for Forretningsordenen:²⁾

»Beslutningsforslaget vil antagelig indeholde et udkast til kommissorium eller i hvert fald en angivelse af dettes hovedpunkter. Det er vigtigt at sikre, at Folketinget efter forhandling med regeringen har den afgørende indflydelse på kommissoriets udformning. Under dette forhandlingsforløb skal det sikres, at kommissoriet vil være operativt for den kommende undersøgelse. Ud over en afgrænsning af det hændelsesforløb, der skal undersøges, skal der i kommissoriet efter forhandling med regeringen tages stilling til, om der foruden en undersøgelse af og redegørelse for det faktiske begivenhedsforløb også skal anmodes undersøgelseskommissionen om i forbindelse med dens udredning at påpege ændringer af love, administrative bestemmelser eller administrativ praksis, som undersøgelsen kan begrunde. Efter omstændighederne vil undersøgelseskommissionen som anført i loven herudover kunne få til opgave at foretage retlige overvejelser til belysning af, hvorvidt der foreligger grundlag for at søge embedsmænd m.v. draget til ansvar. Også sammensætningen af undersøgel-

seskommissionen vil skulle fastsættes under disse drøftelser mellem udvalg og regering. Der skal i den forbindelse tages stilling til, om dommere skal medvirke, og om undersøgelsen dermed skal gennemføres efter lovens kapitel 5 eller 6.«

I de tilfælde, hvor Folketinget har vedtaget beslutning om at nedsætte en undersøgelseskommission, vil det i praksis ofte være justitsministeren, som – på grundlag af folketingsbeslutningen og dennes retningslinjer for kommissoriets indhold – udarbejder et udkast til undersøgelseskommissionens kommissorium, herunder et udkast til undersøgelseskommissionens sammensætning.³⁾ Dette udkast til kommissorium m.v. fremsendes til Udvalget for Forretningsordenen eller dets underudvalg til godkendelse.

Når (under)udvalget har godkendt kommissoriet m.v., tager Justitsministeriet nærmere stilling til, hvem der skal udpeges som medlemmer af undersøgelseskommissionen og som udspørger.⁴⁾ Det sker i overensstemmelse med de regler, der er beskrevet ovenfor. Udpegningen af kommissionens medlemmer og udspørgeren må ikke finde sted, før Udvalget for Forretningsordenen (eller dets underudvalg) har godkendt Justitsministeriets forslag herom.

Folketingets forretningsorden indeholder i § 55 på linje med det ovenfor anførte en bestemmelse om fremgangsmåden ved nedsættelse af en undersøgelseskommission, når initiativet kommer fra Folketinget i form af en folketingsbeslutning, herunder fastsættelse af kommissorium og sammensætning af kommissionen.

Det fremgår af forretningsordenens § 55, at Udvalget for Forretningsordenen kan afgive indstilling til Folketinget om, at der nedsættes en undersøgelseskommission efter reglerne i loven om undersøgelseskommissioner. Vedtages en sådan indstilling, sker den fornødne nærmere udformning af bestemmelserne om kommissionens opgave af udvalget i samråd med justitsministeren.

Indstillingen må formodes at kunne være en betænkning over det fremsatte beslutningsforslag eller en selvstændig betænkning og indstilling, hvis sagen starter i udvalget. I begge tilfælde må det formodes, at drøftelserne og afklaringen med justitsministeren ofte vil komme til at foregå før afgivelsen af en betænkning eller en indstilling fra Udvalget for Forretningsordenen

til Folketingssalen og eventuelt fremgå af denne betænkning/indstilling, men som forretningsordenens § 55 er formuleret kan fastsættelsen af kommissorium, opgaver og medlemskreds også ske efter vedtagelsen af indstillingen i Folketinget i samråd mellem udvalg og minister.

Som det fremgår af det ovenfor anførte, har justitsministeren en *retlig* forpligtelse til at nedsætte en undersøgelseskommission, når Folketinget har truffet beslutning herom, ligesom *fremgangsmåden* for en sådan nedsættelse er reguleret i loven om undersøgelseskommissioner og Folketingets forretningsorden.

Det er i sidstnævnte forbindelse endvidere forudsat, at Udvalget for Forretningsordenen kan nå til enighed med Justitsministeriet om indholdet af undersøgelseskommissionens kommissorium og sammensætningen af kommissionen, før Folketinget træffer beslutning om nedsættelse af kommissionen.

3. Et udvalgsflertal opfordrer justitsministeren til at nedsætte en undersøgelseskommission

Efter loven om undersøgelseskommissioner § 1, stk. 1, kan justitsministeren nedsætte en kommission til at gennemføre en undersøgelse af nærmere bestemte forhold af alment vigtig betydning. En sådan kommission skal nedsættes, hvis Folketinget vedtager beslutning herom.

Loven regulerer ikke situationer, hvor initiativet til nedsættelse af en kommission kommer fra Folketinget i anden form end en beslutning truffet i Folketingssalen, f.eks. en situation, hvor et udvalgsflertal i en beretning opfordrer justitsministeren til at nedsætte en undersøgelseskommission.

I en sådan situation er justitsministeren ikke efter loven om undersøgelseskommissioner eller anden lovgivning retligt forpligtet til at nedsætte en undersøgelseskommission.

En anden ting er, at justitsministeren kan risikere at blive draget politisk til ansvar, hvis ministeren ikke efterkommer udvalgsflertallets opfordring om at nedsætte en kommission, i sin yderste konsekvens ved vedtagelse af et mistillidsvotum efter grundlovens § 15.⁵⁾

I en situation som den beskrevne, hvor et udvalgsflertal i en beretning opfordrer justitsministeren til at nedsætte en undersøgelseskommission

on, er fremgangsmåden for en sådan kommissionsnedsættelse heller ikke reguleret i loven om undersøgelseskommissioner og Folketingets forretningsorden.

Det er således ikke forudsat, at kommissoriets nærmere udformning og sammensætningen af undersøgelseskommissionen *skal* ske i samråd mellem Justitsministeriet og Udvalget for Forretningsordenen (eller dettes underudvalg).

For at sikre, at udvalgsflertallet får den afgørende indflydelse på kommissoriets udformning m.v., har udvalgsflertallet – i den del af beretningen, som indeholder flertallets politiske be-

mærkninger – mulighed for konkret og præcist at angive, hvad det er for nogle forhold, der ønskes klarlagt af undersøgelseskommissionen, ligesom flertallet også har mulighed for at angive nogle kriterier for kommissionens sammensætning.

Endelig kan udvalgsflertallet i beretningen naturligvis opfordre til, at den fornødne nærmere udformning af bestemmelserne om kommissionens opgave efterfølgende, dvs. efter afgivelsen af beretningen, sker af Udvalget for Forretningsordenen (eller dettes underudvalg) i samråd med justitsministeren.

¹⁾ Se kommentaren til lov om undersøgelseskommissioner v/ Jens Peter Christensen, Oliver Talevski og Claus Dethlefsen (2002), side 50.

²⁾ Jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg B, side 779.

³⁾ Se kommentaren til lov om undersøgelseskommissioner (nævnt i note 1), side 50.

⁴⁾ Se kommentaren til lov om undersøgelseskommissioner, side 50. Som anført i kommentaren samme sted, kan spørgsmålet om sammensætningen af undersøgelseskommissionen naturligvis også forelægges for (under)udvalget sammen med et udkast til undersøgelseskommissionens kommissorium.

⁵⁾ Efter grundlovens § 15, stk. 1, kan ingen minister forblive i sit embede, efter at Folketinget har udtalt sin mistillid til ham. Grundlovens § 15 udgør kernen i ministrenes politiske ansvar. Som det fremgår, er det Folketinget, der gør det politiske ansvar gældende ved at udtale sin mistillid til en fagminister eller statsministeren. Dette sker ved en simpel flertalsbeslutning, der i henhold til Folketingets forretningsorden kan træffes under forhandling af en forespørgsel m.v., jf. forretningsordenens § 24.

Justitsministeriet

Lovafdelingen

UDVALGET FOR FORRETNINGSORDENEN
(2. samling)
B 84 - bilag 132 (offentligt)

Bilag 6

Folketinget Udvalget for Forretningsordenen
Ledelsessekretariatet
Christiansborg
1240 København K.

Dato: **18 SEP. 2002**
Kontor: Statsretskontoret
Sagsbeh.: Jens-Christian Bülow
Sagsnr.: 2002-750-0154
Dok.: JCB20249

ORIGINAL

Folketingets Udvalg for Forretningsordenen har den 28. august 2002 afgivet beretning over forslag til folketingsbeslutning om kommission til undersøgelse af Farum-sagen (B 84 – bilag 130).

Justitsministeriet har noteret sig, at et flertal i udvalget i beretningen opfordrer justitsministeren til at nedsætte en undersøgelseskommision i henhold til lov om undersøgelseskommisioner med henblik på at undersøge Farum-sagen. Udvalgets flertal anmoder i den forbindelse justitsministeren om efter principperne i § 55 i Folketingets Forretningsorden at drøfte den nærmere udformning af kommissoriet for en sådan kommission med udvalget.

I den anledning skal Justitsministeriet bemærke følgende:

1. Regeringen kan fortsat ikke støtte forslaget om at nedsætte en undersøgelseskommision i den nuværende fase af Farum-sagen.

Det skal samtidig understreges, at regeringen er enig med flertallet i, at det er afgørende, at der sker den fornødne klarlægning af alle relevante aspekter af Farum-sagen. Når de igangværende sager og undersøgelser – herunder vedrørende strafferetlige forhold – er afsluttet, er regeringen derfor helt indstillet på at medvirke til en belysning af, om der er yderligere forhold i sagen, der bør undersøges, og i givet fald under hvilke former.

Der kan i den forbindelse henvises til justitsministerens indlæg ved 1. behandlingen af beslutningsforslag nr. B 84, Justitsministeriets besvarelse den 1. august 2002 af spørgsmål nr. 25, 31 og 34 fra Udvalget for Forretningsordenen (B 84 – bilag 119) og Justitsministeriets besvarelse den 13. august 2002 af spørgsmål nr. 37 fra Folketingets Udvalg for Forretningsordenen (B 84 – bilag 124).

2. Det er som bekendt ordningen efter lov om undersøgelseskommissioner, at Folketinget kan træffe beslutning om, at justitsministeren inden for rammerne af loven skal nedsætte en undersøgelseskommission, jf. lovens § 1, stk. 1.

I overensstemmelse hermed er det regeringens opfattelse, at Folketingets videre drøftelser om, hvorvidt der bør nedsættes en undersøgelseskommission i Farum-sagen, må finde sted i folketingsalen.

Der kan i den forbindelse også henvises til mindretalsudtalelsen fra Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti i beretningen fra Udvalget for Forretningsordenen, hvor det bl.a. anføres, "at det er mest korrekt – og ønskeligt – at man følger den fremgangsmåde loven foreskriver, og [RV og KRF] må derfor opfordre flertallet til at følge den i loven foreskrevne fremgangsmåde og fremsætte et egentligt beslutningsforslag om nedsættelse i det nye folketingsår. Herved opnås, at Folketinget i åbenhed i folketingsalen kan diskutere alle sider af Farum-sagen og dens rette behandling. Denne fremgangsmåde er langt at foretrække frem for alene at føre debatten bag lukkede døre i Udvalget for Forretningsordenen og dets underudvalg".

Regeringen har endvidere noteret sig, at der også fra dele af udvalgets flertal i udtalelser i medierne er givet udtryk for, at det ud fra demokratiske hensyn må anses for rigtigst, at den foreliggende sag behandles i Folketinget.

3. Det er vigtigt samtidig at understrege, at regeringen selvsagt vil respektere et ønske fra Folketingets flertal om, at der på nuværende tidspunkt nedsættes en undersøgelseskommission i Farum-sagen, og at regeringen i samarbejde med Folketinget loyalt vil arbejde for at gennemføre flertallets ønske. De angivne synspunkter er derfor alene udtryk for, at de drøftelser, der kan føre til et folketingsflertals beslutning om nedsættelse af en kommission i denne sag, bør ske i folketingsalen. Hermed sikres det i overensstemmelse med lovens ordning og demokratiske hensyn til folkestyret, at en beslutning bliver truffet på grundlag af en åben og offentlig debat.

Det følger af det anførte, at Justitsministeriet – så snart et flertal i Folketinget i overensstemmelse med lovens ordning ved beslutning måtte pålægge justitsministeren at nedsætte en undersøgelseskommission – straks vil tage skridt til at nedsætte kommissionen. Ministeriet vil i så fald følge den fremgangsmåde, der er foreskrevet i lovens § 1, stk. 4, og herunder drøfte den nærmere udformning af kommissoriet for en sådan kommission med Folketinget.

Lene Espersen

Lars Hjortnæs